

Karpatská úmluva

Ve dnech 23. až 26. září se v Mikulově konala 4. Konference smluvních stran Rámcové úmluvy o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat (tzv. Karpatská úmluva).

Karpatská úmluva byla podepsána Českou republikou, Slovenskem, Polskem, Ukrajinou, Rumunskem, Maďarskem a Srbskem v květnu 2003 v Kyjevě. Úmluva vstoupila v ČR v platnost 4. ledna 2006.

Karpatská úmluva je zaměřena na široký okruh témat od ochrany a udržitelného využívání biologické a krajinné rozmanitosti, územního plánování, udržitelného a integrovaného hospodaření s vodami, udržitelného lesního a zemědělského hospodaření, dopravy a infrastruktury, přes cestovní ruch, průmysl, kulturní dědictví a zachování tradičních znalostí až po problematiku EIA, monitoringu a v neposlední řadě i na zvyšování uvědomění, vzdělávání a účasti veřejnosti. Karpatská úmluva je rámcovou úmluvou, která obsahuje obecně formulované závazky, jež jsou dále konkretizovány v rámci prováděcích protokolů. V České republice spadá do karpatského regionu 10% území (oblast vnějších západních Karpat), přičemž tři naše velkoplošná chráněná území jsou členy tzv. Karpatské soustavy chráněných území (CNPA). Jedná se o CHKO Bílé Karpaty, CHKO Pálava a CHKO Beskydy.

V Mikulově bylo přijato několik strategických dokumentů, např. Ministerská deklarace o kulturním dědictví Karpat, Společné Alpsko-Karpatské stanovisko k adaptaci na klimatickou změnu, Strategický akční plán k Protokolu o lesích či Strategie udržitelného turismu v Karpatech.

Protokol o udržitelné dopravě Karpat na zasedání podepsal český ministr dopravy Antonín Prachař. Protokol popisuje předpokládaný rozvoj jednotlivých druhů dopravy v Karpatech, popisuje zároveň jejich environmentální dopady a stanoví, jak těmto dopadům předcházet nebo je alespoň minimalizovat. Přijetí protokolu významně spojuje český resort životního prostředí s resortem dopravy. V současné době nejen Česká republika, ale i další karpatské země čelí velkému náporu výstavby dopravní infrastruktury. Populace našich třech hlavních druhů velkých šelem (vlk, medvěd a rys) by nemohly bez přímé migrační vazby

na karpatské populace vůbec přežít. Je proto nezbytné spolupráci dále rozvíjet ve vazbě na udržitelný rozvoj a využívání karpatského regionu všemi smluvními stranami úmluvy. Zachování migrační prostupnosti krajiny, minimalizování další fragmentace krajiny výstavbou liniových staveb a zachování zelené infrastruktury a ekologické konektivity je jednou z priorit českého předsednictví Karpatské úmluvy. Česká republika Karpatské úmluvě předsedá v mezidobí 2014–2017.

AOPK ČR se do aktivit Karpatské úmluvy zapojila i účastí v projektu BIOREGIO jako nefinanční partner. V rámci projektu (trvání projektu: 2011–2014) byly připraveny červené seznamy druhů a stanovišť a červený seznam nepůvodních invazivních druhů Karpat. Jedním z výstupů projektu je web – GISová aplikace k ekologické konektivitě (<http://webgis.eurac.edu/bioregio/>) a integrovaný karpatský informační systém (CIBIS) na adrese: <http://geoportal.ccibis.org/>. Karpatská úmluva navázala spolupráci s Alpskou úmluvou, Evropskou unií a Evropskou agenturou životního prostředí (EEA). Dále vznikl projekt o slovensko-rakouské spolupráci Alpsko-Karpatský koridor, jehož cílem je zajištění ekologické konektivity mezi Alpami a Karpaty. Oblastmi, kterými se chce Karpatská úmluva v budoucnu zabývat hlouběji, jsou například: klimatická změna, znečištění vzduchu a vody, vodní zdroje v Karpatech a jejich management, problematika živelních pohrom (záplavy, sesuvy půdy, vodní eroze, větrné bouře, apod.) či využívání půdy. Zároveň budou členské země Úmluvy společně usilovat o vznik Protokolu o udržitelném zemědělství v Karpatech, sestavení akčního plánu udržitelného turismu v Karpatech a vyvinutí certifikačního systému pro karpatské turistické destinace. Prioritami českého předsednictví Úmluvy jsou posílení zahrnutí Karpatské úmluvy do fondů EU a evropských makroregionálních strategií, užší spolupráce s Alpskou úmluvou, vyšší zapojení zúčastněných subjektů na regionální a lokální úrovni při zavádění Karpatské úmluvy do praxe, důraz na spolupráci na lokální, regionální a mezinárodní úrovni při ochraně karpatské krajiny a posílení pozornosti na ty problematiky, které souvisejí se zelenou infrastrukturou a zachováním ekologické konektivity.

Jindřiška Jelínková

SUMMARY

Discussion on the Děčín weir in the Elbe River Valley between the city of Ústí nad Labem and the Czech-German border resulted in an imaginary barrier between the supporters of two opposite opinions (environment protection v. ship transport). Meantime, the roots of the controversy became less clear. Nevertheless, the goal should be the same for both the groups, i.e. to save ship transport on the Elbe River in the Czech Republic from a possible collapse or even to allow its further development. For more details, see the article by Václav Budínský and Jaroslav Kubec.

In addition to „traditional“ invasive alien species (IAS), other new species arrive in the Czech Republic every year, possessing the risk to become invasive and requiring huge amounts of money for their control and eradication if they are feasible. Thus, raising awareness of the topic among the general public is really crucial. Tomáš Görner reports that at the beginning of 2014, the Nature Conservation Agency of the Czech Republic launched a new webpage (invaznidruhy.nature.cz), providing comprehensive information on IAS including methodologies and guidelines on their mapping, control and eradication and an advice what to do when finding some IAS in the field.

In 2006, it seemed that most of African and Asian rhinoceros species have overcome the most critical moments in facing the danger of extinction. In that year, „only“ 60 rhinos were poached. Moreover, due to continuing marketing in South-east Asia, where rhino horn is erroneously believed to contain beneficial medicinal properties, even against cancer. Thus, one kilogram of rhino horn can fetch a price higher than gold or cocaine on the black market. Thus, rhino species are again quickly pushed to the brink of extinction by skyrocketing poaching. The Czech Republic is a major transit point for rhino horn trafficking: public authorities have in recent years seized rhino horns worth an estimated CZK 100 million (approx. USD 5 million). František Pelc describes the event at the Dvůr Králové nad Labem Zoological Garden in September 2014, the first-ever rhino horn burn in the European Union and a part of „Burn Horns, Save Rhinos“ campaign.

Jan Plesník